

**SOSYAL BİLGİLER DERSİ KAPSAMINDA OKUL DIŞI
ÇEVRELERİN KULLANIMI: YATILI ÇORUM ARKEOLOJİ
MÜZESİNDE BİR GÜN***

**USAGE OF OUT-OF-SCHOOL ENVIRONMENTS WITHIN THE
SCOPE OF SOCIAL STUDIES: ONE DAY IN ÇORUM
ARCHEOLOGICAL BOARDING MUSEUM**

*Osman Kubilay GÜL***

*Eda YORULMAZ****

Özet:

Yapılandırmacı yaklaşımın Sosyal Bilgiler eğitiminde kullanılması ve Sosyal Bilgiler öğretim programı, öğrencilerin tarihi olayları ezberlemeleri değil anlama ve düşünme becerilerini bireylere kazandırmayı hedeflemiştir. Ülkemizde son yıllarda müzeler eğitim alanında önem kazanmaya başlamış öğrencilere ve öğretmenlere yeni, etkili öğretim imkânları sunabilen mekânlar haline getirilmiştir. Müzecilik sadece nesnelerin sergilendiği bir mekân değil, sürekli yaşayan, canlı ve ziyaretçilerin gördükleri nesnelerle iletişim kurma çalışmalarının arttığı bir anlayışı benimsemektedir. Öğrenmenin sadece okullarla sınırlı olmadığı, farklı mekânlar kullanmanın eğitimde etkili ve kalıcı sonuçlar verdiği düşüncesi önem kazanmaktadır. Bu çalışmanın amacı; yatılı müze ortamında gerçekleşen öğrenme sürecinin ortaokul öğrencilerinde ne anlam ifade ettiğini ortaya koymaktır. Bu amaç çerçevesinde; nesne merkezli müze etkinlikleri, yaparak yaşayarak öğrenme, öğrencilerin kendi deneyimlerini kazanabilmesi, müzede yapılan etkinlikler ile Sosyal Bilgiler öğrenme sürecine yükledikleri anlamın ortaya çıkarılması, soyut konulardan oluşan Sosyal Bilgiler programının somutlaştırılarak öğrenmenin kalıcılığının artırılması temel alınmıştır. Bu araştırma da nitel araştırmalarda çok yaygın olarak kullanılan durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın uygulama süreci, 2014- 2015 eğitim öğretim döneminde Çorum Merkez Dumlupınar Ortaokulunun 6. 7. ve 8.sınıflarında öğrenim gören 8 kız 10 erkek öğrenciyle birlikte gerçekleştirilmiştir. Çalışmada veri toplama aracı olarak mülakat (görüşme) formu kullanılmıştır. Verilerin analizi sürecinde NVİVO 10 paket programı yardımcı unsur olarak kullanılmıştır. Araştırma sürecinde belirlenen verilerin analiz edilmesi ile okul dışı etkinliklerden olan müzelerin özellikle Sosyal Bilgiler dersine fayda sağladığı, yatılı müze gezisinin öğrencilerde geçmiş öğrenme konusunda merak

* Bu çalışma, “*Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Okul Dışı Çevrelerin Kullanımı: Çorum Yatılı Arkeoloji Müzesinde Bir Gün*” başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir.

** Yrd. Doç. Dr., Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Sosyal Bilimler ve Türkçe Eğitimi Bölümü Sosyal Bilgiler Eğitimi ABD - Sivas kubilaygul@gmail.com

*** Uzman, Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü - Sivas edayorulmaz2890@gmail.com

duygularını harekete geçirerek bu durumun Sosyal Bilgiler dersini öğrenme konusunda motive edici olduğu görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Yatılı Müze, Müze Eğitimi, Nitel Araştırma, Durum Çalışması.

Abstract:

The use of the constructivist approach in social studies education and the social studies curriculum have earned individuals the ability to understand and think rather than memorize historical events. Museums which have started to gain importance in the field of education in our country in recent years are the places that are able to serve new and efficient teaching opportunities for the teachers and learners. Museums are no longer places where the objects are only displayed, there has been a tendency towards an understanding in which the focus is on the attempts to establish communication between the living museum and its visitors. This study aims at determining the meaning of learning process in boarding museum environment for secondary school students. Within the framework of this aim, this study has been based on object- centered museum activities, learning through experience, experiencing by the students themselves, revealing the meaning they impose on learning process of social studies through activities in the museum, materializing social studies programme which is composed of abstract issues and increasing the permanence of learning. This study has been carried out by using qualitative research methods. Case study which is commonly used in qualitative researches has been used in this study. Application process of the research has been conducted in 2014- 2015 Education term with 8 female and 10 male students who study in the 6th, 7th and 8th grades in Çorum Merkez Dumlupınar Secondary School. Interview forms have been used in the study as a data collection tool. In the analysis process of qualitative data, all raw data has been transferred into computer environment and coding has been carried out by using NVİVO 10 package program.

Key words: Social Studies, Boarding Museum, Museum Education, Qualitative Research, Case Study.

GİRİŞ

Hızla değişen ekonomik, sosyal ve kültürel yapıya göre eğitim hedeflerinin farklılaşması, eğitim programlarının geliştirilmesini kaçınılmaz kılmaktadır. Bu doğrultuda Milli Eğitim Bakanlığı 2004-2005 eğitim öğretim yılında ilköğretim 1. sınıftan 5. sınıfa kadar olan Türkçe, Hayat Bilgisi, Fen ve Teknoloji, Sosyal Bilgiler ve Matematik ders programlarını yapılandırmacı yaklaşıma göre hazırlayarak, pilot uygulamasını yapmış ve 2005-2006 eğitim öğretim yılından itibaren de uygulamaya koymuştur.

Yapılandırmacı yaklaşım; bireyin kendi deneyimleri ve düşüncesi sonucunda, kendi bilgi, beceri ve yeterliliklerini oluşturduğu bir öğrenme

sürecidir. Bu yaklaşımda birey; öğrenme sürecine aktif olarak katılır, sorgular, araştırır ve elde edeceği bilgileri geçmiş yaşantıları ile ilişkilendirerek, kendine özgü bir yapı kazandırır (Shunk, 1996; akt: Taştan, 2009, s. 9).

Yapılandırmacı yaklaşım, Sosyal Bilgiler dersi kapsamında öğrenme öğretme sürecinde öğrencilere sosyal anlaşmayı, çoklu bakış açılarına değer vermeyi, öğrenmenin çoklu türlerini, öğrenmede sorumluluk almayı ve bilgiyi yapılandırmada bireyin kendisinin farkında olmasını sağlayacak fırsatlar sunulmalıdır. Öğrenenlerin bilgi ve becerileriyle gerçek yaşam durumları arasında benzerlik kurulmalı; öğrenenlerin bilgi ve becerilerini problem çözme sırasında kullanabilecekleri bir süreçte yer almaları sağlanmalıdır (Yurdakul, 2008, s. 44). Bu nedenlerden dolayı da yapılandırmacı Sosyal Bilgiler eğitimi, bireylerin çevreleriyle daha fazla etkileşimde bulunmalarına olanak sağlayacak biçimde düzenlenmesi gerekir. Böylece öğrenenler, zihinlerinde daha önce yapılandıkları bilgilerin doğruluğunu sınama, yanlışlarını düzeltme ve hatta önceki bilgilerinden vazgeçerek yerine yenilerini koyma fırsatı elde ederler (Yaşar, 1998, s. 70).

Müzeler, içinde buldukları somut nesnelere, tarihi ve kültürel varlıkları ile geleneksel sınıf ortamları dışında alternatif bir öğrenme ortamı sunarak yapılandırmacı yaklaşımın uygulanmasına uygun bir ortam hazırlar. Bu ortam, tarihsel empati kurma, kanıt temelli argüman geliştirme, geçmiş ile günümüz arasında ilişki kurma, tarihte süreklilik ve değişimi anlama gibi önemli tarihsel düşünme becerilerinin kazanılmasını kolaylaştırır (Yılmaz ve Şeker, 2012, s.22). Sosyal Bilgiler dersini ezber bir ders olmaktan çıkarmak için yapılabilecek en önemli çalışmalardan biri konuları yaşamla ilişkilendirerek, öğretim sürecinde çeşitli yöntem ve teknikler kullanmaktır. Herhangi bir konu üzerinde laboratuvar çalışması gibi, müzeler ve tarihi mekânlar da Sosyal Bilgiler öğretiminde kavramların ve olayların öğretimi açısından başka bir yerde toplayamayacağı bilgileri ve elde edemeyeceği deneyimleri sağlama yeridir (Meydan ve Akkuş, 2014, s. 404). Eğitim ve öğretimde müzelerin rolü, 1857 yılında John Ruskin'in İngiltere Parlamentosu'na müzeleri; çalışan sınıfların eğitiminde kullanılmasını önermesiyle başlamış ve 20. yy. dan itibaren bir uzmanlık alanı olarak gelişmiştir. Metropolitan Sanat Müzesi'nden Henry Watson Kent, değişik kesimlere ulaşmak ilkesini savunmuş; John Cotton Dana ise, müzelerin; eğitimde toplumsal sorumluluğu olduğuna ve bunun öncelikli misyon olması gerektiğine inanmıştır (Karakuş, 2012, s. 133).

Günümüzde müzecilik anlayışına uygun olarak müzeleri eğitimin bir parçası haline getirmek, öğrencilerde, toplum ve tarih bilinci oluşturmak ve yaratıcı güçlerini ortaya çıkarmak amacıyla Çorum Valiliği ve Orta Karadeniz Kalkınma Ajansı'na desteklenen "Herkes Müzeye" projesi kapsamında Çorum Müzesinin bir bölümünde "Çocuk Eğitim ve Uygulama

Merkezi" kurulmuştur. 2011 yılında çağdaş anlamda müzecilik tanımına uygun çalışmalar ve etkinlikler yapılmaya başlanan bu müzeyi diğer müzelerden ayırt eden en önemli özelliği ise müzede öğrencilerin gece konaklamasına imkân verilmesidir. Bu nedenle de Çorum Müzesi ülkemizde ki önemli müzelerden biridir.

“Herkes Müzeye” projesi ile müzelerin birer eğitim kurumu olduğu vurgulanmıştır. Ayrıca ziyaretçi odaklı yaklaşıma sahip olması, müze ve içeriğinin erişilebilir olması, toplumun her kesimini kapsayan faaliyetler gerçekleştirilmesi, müze ziyaretlerinin sürekliliğinin sağlanması ve kültürler arası iletişimin canlı tutulabilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca Müzenin eğitimin bir parçası olduğu ve iki kavramın bütünleştirilmesi gerekliliğinin farkındalığı ile İlköğretim öğrencilerine yönelik olarak Hitit yaşam kültürü ile ilgili uygulamalı eğitim çalışmalarının yapılması amaçlanmıştır.

Çorum Müze binası içerisinde bulunan lojman ve misafirhaneler proje kapsamında “Eğitim ve Uygulama Merkezine” dönüştürülmüştür. Müze içerisinde ki teşhir salonlarında ise Hitit dönemine ait kabartmalı vazolara yeni vitrin yapılmış, bu yapı dokunmatik ekran ile görselleştirilmiş ve böylece yenilikçi, çağdaş yapılanmalar müzede gerçekleştirilmiştir. Hatti dönemine ait ölü gömme töreninin İnteraktif animasyonu, simülatörlü Hitit at arabası ile Boğazköy-Hattuşa ören yerinde sanal gezi ve Roma dönemi güneş saati sergi alanı uygulamaları da müze ziyaretçilerine sunulmuştur. Ayrıca Hitit evi, eğitim atölyesi, sergi salonu, drama salonu ve müze bahçesinde bulunan kazı havuzu, seramik çarklar ve yatakhane bölümlerinde öğrencilerin hem konaklamasına imkân tanınması hem de öğrencilerin aktif olarak öğrenme sürecine katılmaları, alanında uzman eğitimciler tarafından gerçekleştirilmektedir.

Eğitim atölyelerinde eğitim uzmanları; Hitit çivi yazısı tablet etkinliği, kil çalışmaları, pano çalışmaları, cam boyama, seramik boyama, kumaş boyama, afiş çalışmaları, takı tasarımı, donuk imge, arabul etkinliklerine yer vererek müzede hem eğlenceli hem de kalıcı öğrenmeler gerçekleştirilmektedir. Bu etkinlikler sayesinde araç gereçlerin yapılış tekniği ve amacı kavratılmaktadır. Öğrencilere bireysel çalışma fırsatı verilmesi, öğrencilerin yaratıcı düşünmesine ve el becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Kazı havuzu çalışmalarında; çocuklara kültürel mirasımızı tanıtmak ve korumak amacıyla arkeolojik kazılar yaptırılmakta ve kazılardan çıkan eserlerin, müzelerde teşhir edilmesine kadar geçen süreci anlatılmaktadır. Hitit yaşam alanında ise o dönemin yaşam koşullarını yansıtabilecek biçimde yapılmış alet, öğütme taşı gibi sergileme amacından çok öğrencilerin müze ortamında kullanımına imkân tanınan nesnelere yer verilmiştir. Böylece erken çağlardan günümüze kadar gelen yaşam alanımızdaki değişime örnek olarak sunulmuştur.

Gerçekleştirilen müze eğitimi sayesinde öğrenciler geçmiş uygarlıkları ve onların yaşam biçimlerini tanıyarak günümüz yaşantısı ile bağlantı kurabilmektedirler. Ayrıca öğrencilerin planlama yapabilmesi, sosyal, kültürel ve sanatsal katılımın gerçekleştirilmesi, yaratıcı düşünme ve takım halinde iş birlikli çalışma becerilerine sahip bireyler olarak hayata hazırlanmalarına katkı sağlamak da çalışmanın amaçları arasındadır. Bu etkinlikler sayesinde gözlem ve yaşayarak öğrenme gerçekleştirilmekte ve bu sayede kalıcı öğrenme gerçekleşmektedir. Geçmişteki tarihi kişilikler ve olaylar da drama yolu ile öğrencilere sunulmakta bu yolla da öğrencilerin tarihsel empati kurma ve kanıt kullanma becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmaktadır.

1. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmanın amacı; yatılı müze ortamında gerçekleşen öğrenme sürecinin ortaokul öğrencilerinde ne anlam ifade ettiğinin ortaya çıkarılmasıdır. Bu amaç çerçevesinde; nesne merkezli müze etkinlikleri, yaparak yaşayarak öğrenme, öğrencilerin kendi deneyimlerini kazanabilme, müzede yapılan etkinlikler ile Sosyal Bilgiler öğrenme sürecine yükledikleri anlamın ortaya çıkarılması, soyut konulardan oluşan Sosyal Bilgiler programının somutlaştırılarak öğrenmenin kalıcılığının artırılması temel alınmıştır.

Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

- 1- Ortaokul öğrencilerinin müze hakkında bilgi durumları, müzelerin işlevleri ve müzelerin faydaları hakkında bilgiye sahipler mi?
- 2- Ortaokul öğrencilerinin daha önce müzelere ziyaret gerçekleştirme durumları nelerdir?
- 3- Ortaokul öğrencilerinin müzelerde etkinlik yapabilme ile ilgili düşünceleri nelerdir?
- 4- Ortaokul öğrencileri müze gezilerinin fayda sağlama durumuyla ilgili düşünceleri nelerdir?
- 5- Ortaokul öğrencileri müze eğitimi hakkında bilgiye sahipler mi?
- 6- Öğrencilerin müze eğitimi ile Sosyal Bilgiler dersi öğrenme durumu bakımından aralarında bir ilişki var mıdır?
- 7- Ortaokul öğrencileri yatılı müze hakkında bilgiye sahipler mi?
- 8- Öğrencilerin yatılı müzede Sosyal Bilgiler dersi öğrenme durumları açısından aralarında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- 9- Ortaokul öğrencileri Sosyal Bilgiler dersi kapsamında müze gezilerinden yararlanma durumu hakkında düşünceleri nelerdir?

10- Ortaokul öğrencilerinin müze gezilerine ilgi duyma durumları nedir?

11- Ortaokul öğrencileri Sosyal Bilgiler dersi içerisinde bulunan Hititler hakkında bilgiye sahipler mi?

2. YÖNTEM

Bu çalışmada, yatılı olarak tasarlanmış müze ortamında gerçekleşen öğrenme sürecinin öğrencilerde ne anlam ifade ettiği, yatılı müzenin etkililiği ve Sosyal Bilgiler öğretiminde yatılı müzenin aktif olarak kullanımının artırılması düşünüldüğünden durum çalışması yöntemi seçilmiştir. Durum çalışmaları, özellikle değerlendirme süreçleri gibi birçok alanda kullanılan, araştırmacının bir durumu, sıklıkla da bir programı, olayı, eylemi, süreci ya da bir veya daha fazla bireyi derinlemesine analiz ettiği bir araştırma desendir (Creswell, 2013, s. 14).

2.1. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu Çorum ilinde bulunan Dumlupınar Ortaokulu 6. 7. ve8. Sınıflarında öğrenim gören 8 kız, 10 erkek olmak üzere toplam 18 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcıların belirlenmesinde “Amaçlı Örneklem” yönteminden uygun örneklem seçilmiştir. Buradaki amaç göreceli olarak küçük bir örneklem oluşturmak ve bu örnekte çalışan probleme taraf olabilecek bireylerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır.

Tablo 1: Çalışma Grubu Öğrencilerine Ait Bilgiler

Araştırmadaki Rumuzu	Cinsiyeti	Yaşı	Müze Gezisine Katılma Durumu
R1	Erkek	14	Evet
R2	Kız	14	Evet
R3	Erkek	14	Evet
R4	Kız	14	Evet
R5	Erkek	14	Evet
R6	Kız	14	Evet
R7	Erkek	13	Evet
R8	Kız	13	Evet
R9	Erkek	13	Evet
R10	Kız	14	Evet
R11	Kız	13	Evet
R12	Erkek	13	Evet

R13	Erkek	13	Evet
R14	Erkek	13	Hayır
R15	Erkek	13	Evet
R16	Erkek	13	Evet
R17	Kız	12	Evet
R18	Kız	12	Hayır

Çalışma önce öğretmen rehberliğinde gerçekleştirilmiştir. Daha sonra alanında uzman müze eğitimcileri tarafından öğrencilere nesnelere ve Hitit tarihi hakkında bilgilerin vermesi ile devam etmiş ve öğrencilerin süreçte etkin rol almaları sağlanmıştır.

Çalışmada ilk aşama araştırmanın başında sorulan ve yanıtı aranan alt problem soruları, son aşamada ise başlangıçta sorulan sorulara ilişkin bulunan yanıtları ve sonuçları içermektedir.

Tablo 2: Müze Etkinlik Programı ve Süreci

Tarih	Saat	Etkinlik
12.05.2015	09.00	Çorum Müze Müdürlüğüne Giriş
12.05.2015	09.30	Müze Teşhir Salonlarının Gezilmesi
12.05.2015	10.30 – 12.30	Serbest Etkinlik (1.Etkinlik)
12.05.2015	12.30 – 13.30	Öğle Yemeği
12.05.2015	13.30 – 15.30	Vitrin Çalışması (2. Etkinlik)
12.05.2015	15.30 – 17.00	Çivi Yazısı Etkinliği (3. Etkinlik)
12.05.2015	17.00 -	Serbest Etkinlikler (Film İzleme, Kitap Okuma)
13.05.2015	08.30 - 09.30	Kahvaltı
13.05.2015	09.30 – 10.00	Hitit Evinde Buğday Öğütme Etkinliği (4. Etkinlik)
13.05.2015	10.00 – 11.00	Metin Çalışması (5. Etkinlik)
13.05.2015	11.00	Çorum Müze Müdürlüğünden Ayrılış

Tablo 2’de belirtildiği gibi planlanan ve uygulanan araştırma kapsamında müzede gerçekleştirilen etkinlikler aşağıda açıklanmıştır:

09:00: Sekiz kız, on erkek toplamda 18 öğrenci okullarında toplandıktan sonra öğretmenleri eşliğinde Çorum (Yatılı) Müzesine giriş yaptılar. Müzede görevli olan alanında uzmanlar kişiler tarafından karşılandıktan sonra müze hakkında gezi öncesi bilgi verildi.

09:30: Öğrencilere bilgi verildikten sonra müze gezisinin ilk basamağı olan müze teşhir salonuna öğrenciler alındı. Müze teşhir salonu birinci bölümde Helenistik, roma ve Bizans dönemlerine ait sikkeler, seramikler, cam koku kabı ve gözyaşı şişeleri ile adak kabı, lahit, süs eşyaları vb. eserler öğrencilere tanıtıldı. Teşhir salonunun ikinci bölümde ise Hitit ve Frig dönemine ait testiler, kaplar, mühürler ve pişmiş topraktan levhalar, kalkolitik ve eski tunç dönemine ait seramikler, el baltaları ile mızrak uçlarını incelediler. Öğrenciler bu bölümde en çok güneş saatinden ve Hitit kraliçesine ait mezar ve iskeletinden çok etkilendiler. Ayrıca bu bölümde eski tunç çağı ölü gömme töreni, çeşitli eserler hakkında bilgiler sanal olarak (3D Fotoğraflar) hazırlanmış ve öğrencilerin bu eserler hakkında interaktif olarak bilgilenebilmesi sağlanmıştır. Öğrenciler Hitit arabası olarak adlandırılan araba ile Hattuşa ören yerini 3D sanal tur ile gezme imkânına sahip oldu.

10:30 – 12:30: Öğrenciler müze teşhir salonlarını gezdikten sonra öğrenci merkezli olarak hazırlanmış olan eğitim atölyelerine alınmıştır. Öğrenciler bu salona alındıktan sonra belirlenmiş olan ilk serbest etkinlik (1. Etkinlik) olan t-shirt boyama yapmışlardır. Her bir öğrenci için temin edilen t-shirtlere öğrencilerin seçmiş oldukları Hitit dönemine ait figürler çizilmiş ve daha sonra boyanmıştır.

12:30 – 13:30: Öğrenciler 1. Etkinlikten sonra öğle arası vaktinde öğle yemeği müze içerisindeki eğitim atölyesinde yenmiştir.

13:30 – 15:30: Öğrenciler daha önce belirlenmiş olan program kapsamında yine Hitit dönemine ait figürleri vitray çalışması (cam boyama) olarak yapmışlardır.

15:30 – 17:00: Vitray çalışması etkinliğinden sonra öğrenciler 3. etkinlik olan çivi yazısı etkinliğini gerçekleştirmişlerdir. Daha önce okul tarafında belirlenen öğrencilere dair bilgiler müze müdürlüğüne verilmiştir. Bu bilgilerden yola çıkarak müze çalışanları her öğrenci için isimlerinin Hititçe yazıldığı kâğıtları ve kilden yapılmış ve yazı yazmak için kullanılan levhaları öğrencilere vermişlerdir. Öğrenciler kâğıtlarda yazılı bulunan Hititçe yazılmış isimlerini kil tabletler üzerine özel bir kalemle yazmaya çalışmışlardır.

17:00: Öğrenciler çivi yazısı etkinliğinden sonra serbest bırakılmıştır. Serbest zaman etkinliği kapsamında öğrenciler yanlarında getirdikleri filmler arasından öğrenci düzeyine uygunluğu belirlenerek istedikleri bir film açılmış ve film izlemek için oluşturulmuş salonda öğrencilere izletilmiştir. Öğrenciler film bittikten sonra kendileri için ayrılmış olan ve her ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde oluşturulmuş odalara alınmışlardır. Öğrenciler yatmadan önce yanlarında getirmiş oldukları kitaplarını okumuşlardır. Öğrenciler kitap okuma etkinliğinden sonra uyumuşlardır.

08:30- 09:30 (13.05.2015): Öğrenciler müze çalışanları, öğretmenleri ve arkadaşları ile birlikte kahvaltı yapmışlardır.

09:30 – 10:00: Öğrenciler kahvaltılarının ardından Hitit evi olarak düzenlenmiş ve dönemi yansıtan odaya geçmişlerdir. Burada 4.etkinlik olan Hitit evinde buğday öğütme etkinliğini yapmışlardır. Öğrenciler birkaç kişilik gruplar halinde sırasıyla bu etkinliği gerçekleştirmişlerdir. Hitit döneminden kalmış taşlar üzerinde öğrenciler kendilerine verilmiş olan buğday tanelerini öğütmeye çalışmışlardır.

10:00 – 11:00: Hitit evinde buğday öğütme etkinliğinden sonra öğrenciler müze gezisinde son etkinlik olan metin çalışmasını yapmışlardır. Metin çalışması etkinliğinde öğrencilere kağıt ve kalem temini edilmiş ve bugünden Hititlere mektuplar yazılmıştır. Her bir öğrenci müze de Hititler ile ilgili öğrendikleri bilgiler ışığında Hititler hakkında ilgilerini çeken, merak uyandıran ve günümüzden o döneme bilgiler veren akıllarına o an gelen ve söylemek istedikleri her bir konuyu Hititlere mektupla duygularını ifade etmişlerdir.

11:00: Öğrenciler metin çalışması etkinliğinden sonra müzeden ayrılmışlardır.

2.2. Veri Toplama Araçları

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış görüşme formu; katılımcıların görüşme esnasında verdikleri cevapların altında yatan nedenleri derinlemesine irdeleyebilmek, sürece bağlı olarak katılımcılara yeni sorular yöneltebilmek ve özellikle de gözlem esnasında elde edilen verilerin nedenlerini ilgili katılımcıların gözüyle değerlendirebilmek için tercih edilmiştir (Demir ve Yorulmaz, 2014, s. 23).

Görüşmeler, katılımcıların yatılı müze uygulamasına yönelik öğrenme sürecinin nasıl gerçekleştiği ve öğrenme süreci hakkındaki ifadeleri temel alınarak açık uçlu görüşme soruları çerçevesinde yürütülmüştür. Görüşmelerin kaydedilmesi için kayıt cihazı kullanılmış, daha sonra kayıtlar dinlenerek elde edilen veriler Microsoft Word programında aynen yazıya geçirilerek transkriptler (veri) oluşturulmuştur. Araştırma verilerini oluşturan transkriptler bütüncül bir yaklaşım doğrultusunda okunup analiz edilerek verilerin analiz süreci gerçekleştirilmiştir.

2.3. Verilerin Çözümlemesi

Araştırma verileri içerisinden, katılımcıların “yatılı müzede öğrenme” sürecine yükledikleri anlamların ortaya çıkarılması sağlanmıştır. Bu aşamanın sürdürülmesinde araştırmacının analiz sürecindeki perspektifi belirleyici rol oynamaktadır. Bu nedenle verilerin ‘anamlı birimler’ haline dönüştürülmesi öznel bir durumdur. Katılımcıların süreç içerisindeki deneyimleri olguların anlamlarını ortaya çıkarması açısından anlamlı

birimler oluşturmaktadır. Katılımcıların deneyimledikleri olgunun yatılı müzede sosyal bilgiler öğrenmenin ne anlam ifade ettiği ve ifadelerinin altındaki psikolojik anlamlara ulaşmaya çalışılmış, her katılımcı için anlam birimlerinden oluşan verilerin birimleri ortak kategori altında birleştirilmiştir. Bu süreçte iç tutarlılık ve dış tutarlılığa dikkat edilmiştir.

Verilerin kodlanması sürecinde NViVO 10 paket programını kullanmıştır. Bu program verilerin anlamlı olarak tanımlanabilmesi ve yorumlanabilmesi noktasında yardımcı unsur olmuştur. Bu sayede verilerin nerede ve nasıl yorumlanacağı konusunda harita oluşturulmuştur ve temalar elde edilmiştir. Ortaya çıkan temaların daha anlamlı hale gelebilmesi için, farklı iki alan uzmanından da görüş alınarak kodlama ve temalandırmanın tekrar gözden geçirilmesi sağlanmıştır.

3. BULGULAR

3.1. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Müze Denince Aklınıza Neler Geliyor?”, “Müzeler Ne İşe Yarar, İşlevleri Nelerdir?” ve “Müzelerin Ne Gibi Faydaları Vardır?” Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “*Müze denince aklınıza neler geliyor?*” sorusu ve ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin soruya yönelik verdikleri cevaplar; “Kültürel”, “Halka sergileme”, “Tarihi eser”, “Yaşanılan bölge tarihi” ve “Bina” olmak üzere beş ana kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar ise ön görüşmeye benzer ifadelerin bulunmasının yanı sıra farklı ifadeler de yer vermişlerdir. “Tarih ve kültür”, “Tarihi eser”, “Geçmiş bugün ilişkisi”, “Eski uygarlıklar” ve “Zamanı iyi kullanma” olmak üzere beş ana kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“*Müze denince aklıma tarihi eserlerin korunaklı bir yerde...*” (Ö4)

“*Ayrıca eğlenmek için eğlenceli işlerin yapılması için uygun bir yer...*” (Ö10)

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “Müzeler ne işe yarar, işlevleri nelerdir?” sorusu ve soruya yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin ön görüşmede soruya yönelik verdikleri cevaplar; “Zamanı değerli kullanma”, “Aktarım”, “Gözlem yapma”, “Bilgilendirme”, “Para kazanma” ve “Tarihi eser” olmak üzere altı ana kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar ise; “Derslere yardımcı”, “Gezme” ve “Günümüz ile eskiyi kıyaslama” şeklinde ön görüşmeden farklı olan ifadeler de bulunmuşlardır. “Tarih hakkında bilgi”, “Zamanı güzel geçirme” ve “Tarihi eser” ise ön

görüşme ile benzer kategorilerdir. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Müzeler bize tarihi olayları gösterir zamanımızı değerli kullanmamıza yardımcı olur...” (Ö17)

“Müzeler bize biden önce yaşamış toplumların, bizden önceki uygarlıkların ne şekilde yaşadıklarını, giyimlerini kuşamlarını nasıl çalıştıklarını anlatır onlardan bizim günümüzdeki farkları karşılaştırabiliriz müzeler sayesinde...” (Ö7)

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “Müzelerin ne gibi faydaları vardır?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin ön görüşmede soruya verdikleri cevaplar; “Geleceğe ışık tutma”, “Yaratıcılık”, “Zamanı değerli kullanma”, “Kötü alışkanlıklardan uzaklaştırma”, “Derslere yardımcı olma”, “Toplumsal değer”, “Eğlence” ve “Tarih öğretimi” olmak üzere sekiz kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar da ön görüşmede bulunan ifadelerle benzer kategorilerde olsa da ön görüşmeden farklı olarak “Tarihi bilgi” kategorisinde; “Çorum tarihi” “Hitit tarihi”, “Eski uygarlıklar” şeklinde alt kategorileri oluşturan ifadelerde bulunmuşlardır. Ayrıca “Aktarım” kategorisinin de “Kültür”, “Nesilden nesile aktarım” şeklinde alt kategorilere ayrılmıştır. “Araştırma yapmak”, “Günümüz ile eskiyi kıyaslama” kategorilerinde ön görüşmeden farklı olan kategorilerdir. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Bizim yaşadığımız aynı nefes aldığımız yerde yaşayan eski insanların önceden ne çeşit şeylerle yaşadığı nasıl yaşadığı bize öğreten...” (Ö6)

“Müzelerin faydaları çok fazla çünkü müzeler sayesinde geçmişimizi öğrenebiliriz, bizden önce yaşamış toplumların yaş ortalamalarını mesela Hititlerin yaş ortalaması 35miş onu öğrendik müzeler sayesinde Hititlerin çok zeki insanlar olduklarını vazolarından, çok fazla şey yaptıklarını tören yaptıklarını öğrendik ...” (Ö7)

3.2. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Gittiğiniz Müzede Aklınızda Neler Kaldı?”, “Neler Öğrendiniz?” Sorularına Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “Gittiğiniz müzede aklınızda neler kaldı?” “Neler öğrendiniz?” sorularına yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin ön görüşmede sorulara verdikleri cevaplar; “Müzelerin önemi”, “Hitit dönemi eserleri”, “Hitit tarihi” olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar ise; “Teknoloji” ve “Etkinlikler” ifadelerinde

buldukları görülmüştür. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Bazı şeylerin üzerinden zaman geçse de hala yeni gibi kaldığını öğrendim mesela bir vazo yeni gibi duruyordu ama çok eski olduğunu öğrendim oradaki eserleri çıkarırken onlara çok özenli davrandıklarını öğrendim, eserleri koruduklarını öğrendim mesela...” (Ö1)

“Teknolojik bir ürün vardı ona bastığımız zaman vazoları falan tanıtıyordu daha ayrıntılı şekilde de gösteriyordu dokunmatik ekranda hatta orada bir yer vardı atlar falan geçmişi üç boyutlu olarak bize öğreten...” (Ö2)

3.3. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Müzedeki Ne Gibi Etkinlikler Yapılabilir? Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “Müzedeki ne gibi etkinlikler yapılabilir?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin ön görüşmede öğrencilere soruya verdikleri cevaplar; “Oyun”, “Gezmek”, “Çalışmalar” ve “Akran rehberliği” olmak üzere dört kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevapların büyük çoğunluğu gittikleri en son yatılı müzede yapmış oldukları etkinliklerin yapılabileceği şeklindedir. “Drama”, “Seramik küpler yapma”, “Vitray”, “Kil tablete yazı”, “Kumaş boyama”, “Çivi yazısı”, “Teknoloji”, “Kazı çalışmaları”, “Yatılı kalınabilir”, “Buğday öğütme” olmak üzere on kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Buğdaydan un yaptık orada Hititlerin yaptığı gibi taşlar oradan bulunmuş onlarla yaptık onun haricinde çivi yazısı ile ismimizi yazdık killeri kendimiz şekillendirdik cam vitraylara Hititlerin kendi şekillerini tahtalara oydukları şekilleri yaptık ve cam boyası ile boyadık bunlar Hititleri ve onların yaşam tarzlarını daha iyi kavramamıza neden oldu mesela onların eskiden yaşadıkların evlerin bir tanesi şuanda Çorum müzesinde var neredeyse aynısını yapmışlar orada kadınların sabahtan akşama kadar o taşlarla buğdayı un haline getirmesi falan aslında onlar için çok yorucu bir yaşam Hititlerin çok çalışkan olduklarını da görmüş olduk orada başka neler yapılabilir aslında Çorum Müzesinde yapılabileceklerin hepsini yapmışlar...” (Ö4)

3.4. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Müze Gezilerinin Size Fayda Sağladığını Düşünüyor Musunuz? Sağladıysa Ne Gibi Faydalar? Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “Müze gezilerinin size fayda sağladığını düşünüyor musunuz?”, “Sağladıysa ne gibi faydalar?” sorularına yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar; “Katkı sağlıyor ” ve “Katkı sağlamıyor” olmak üzere iki kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar; “Nesnelerle öğrenim”, “Sosyal Bilgiler dersine fayda”, “Samimi ortam”, “Tarih ve kültür öğrenimi”, “Müzeciliğin değeri”, “Yaratıcılık” öğütme” olmak üzere altı kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Müze bizim için önemli yerler olduğu için onları öğrenmek gerçekten olumlu bir şey çünkü geçmişimiz bizim için değerlidir...” (Ö18)

“Bence müze hak ettiği değerin çok altında ilgi görüyor bu yüzden yeni kuşaklara da müzecilik değerini aşlamak gerekiyor yani bize de bunu öğrettiler ben bunun değerinin farkında değildim pek önemli bulmuyordum ama sonradan anladım müzeciliğin ne olduğunu tarihini ve ne kadar önemli olduğunu...” (Ö1)

3.5. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Müze Eğitimi Nedir? Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “Müze eğitimi nedir?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin ön görüşmede verdikleri cevaplar; “Bilmiyorum”, “Müze çalışanlarına verilen ders”, “Tarih öğreten kişi”, “Arkeolog” ve “Müzedede çalışan ve müze hakkında bilgi veren kişi” olmak üzere beş kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede Müze eğitimi nedir? sorusuna verdikleri cevaplar; “Kazı çalışmaları”, “Tarihi ve tarihi eserlerin anlatımı”, “Müzedede yapılabilen etkinlikler”, “Müze gezisi sırasında öğrenme” olmak üzere toplamda yedi kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Herhalde bu müzecilik işleri ile uğraşan insanlar ya da mesleği bunlar olan insanlar doğuştan bilmiyor sonuçta bunlara bir eğitim verilmeli diye düşünüyorum...”(Ö1)

“Müzedede bulunan şeyleri arkeologlar buluyor müze eğitimi denince aklıma gelen tek şey arkeolog oluyor (Ö4)

3.6. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Müze Eğitimi İle Sosyal Bilgiler Öğrenme Sizin Açınızdan Anlamı Nedir? Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, öğrencilere “Müze eğitimi ile Sosyal Bilgiler öğrenme sizin açınızdan anlamı nedir?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin ön görüşmede verdikleri cevaplar; “Bilmiyorum”, “Sosyal Bilgiler dersini pekiştirme”, “İkisi de tarihimizi öğretir” ve “Aralarında anlam yok” olmak üzere dört kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar; “Müze sayesinde derse hazırlıklı olma”, “Müze ortamında sosyal bilgiler öğrenme”, “Her ikisinde de ortak nokta tarih”, “Hititlerin tarihi” ve “Kalıcı öğrenme” olmak üzere beş kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Müze biraz daha medeniyetlerin olduğu yer Sosyal Bilgiler zaten medeniyetler falan anlatılıyor yani müzede Sosyal Bilgiler anlatılırsa daha iyi öğrenebiliriz mesela bugün müzede Hititleri anlatılsa onların her şeyini öğrenebiliriz ama burada okulda öğrendiğimizde tam olarak öğrenemiyoruz sadece duyabiliyoruz ama müzede öğrenecek hem görebiliriz hem duyabiliriz hem daha iyi olabilir aklımızda kalabilir, kalıcı olur ...” (Ö7)

3.7. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Yatılı Müze Denilince Aklınıza Ne Geliyor?” Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede öğrencilere “Yatılı müze denilince aklınıza ne geliyor?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Öğrencilerin ön görüşmede sorusuna verdikleri cevaplar; “Bilmiyorum”, “Müzede bir gece geçirmek” ve “Normal bir müze gezisinden farklı” olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar; “Müzede bir gece”, “Tarihi eserlerin derinlemesine incelenbilmesi”, “Müzede etkinlikler yapabilme”, “Kalıcı bilgi”, “Güzel vakit geçirme” ve “Müzede Hititli gibi ve müze ile iç içe yaşayabilme” olmak üzere altı kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Yatılı kalmak ilk önce gezip sonra orada bir gece geçirmek tarzında bir şey geliyor aklıma.” (Ö17)

“Eğlenceli bir uygulama Hititlerle ilgili diğer uygarlıklar ile ilgili çok farklı şeyler görmüş olduk işte çivi yazısı falan onların nasıl yaşadıkları neler yaptıklarını yatılı müze ile müzenin içerisinde kaldığımız için hani bir nevi onlarla birlikte yaşamış gibi olduk...” (Ö4)

3.8. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Yatılı Müzede Sosyal Bilgiler Dersi Öğrenilebilir mi?” Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, “Yatılı müzede Sosyal Bilgiler dersi öğrenilebilir mi?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Ön görüşmede soruya yönelik verdikleri cevaplar; “Öğrenilebilir” ve “Öğrenilemez” olmak üzere iki ana kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar; “Öğretmenler anlatırsa öğrenilebilir“, “Müzeye sınıflar ve ders saatleri yapılırsa öğrenilebilir”, “Etkinlikler yapılarak öğrenilebilir”, “Eserleri görerek öğrenilebilir”, “Hititler ile ilgili kitaplar okutulursa öğrenilebilir” ve “Öğrenilemez” olmak üzere altı kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Derste işlediklerimizi orada da bilgi olarak verilebilir mesela tanıtabilirler kimler nerde yaşadı ne yaptıklarını falan...” (Ö10)

“Sosyal Bilgiler öğretmeni gelir bize ders verir müze ile ilgili Hititleri öğretebilir mesela...” (Ö9)

3.9. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi Kapsamında Müze gezilerine Yer Verilmeli mi? Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, “Sosyal Bilgiler dersi kapsamında müze gezilerine yer verilmeli mi?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Ön görüşmede öğrencilerin verdikleri cevaplar; “Verilmeli” ve “Verilmemeli” olmak üzere iki ana kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar ise; “Sosyal Bilgiler tarih olduğu için“, “Her ilde müze olduğu için öğrenilebilir”, “Yatılı kalınarak”, “Eğlenceli olduğu için” ve “Verilmemeli” olmak üzere beş kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Bence verilmeli pekiştirme açısından iyi oluyor derste bazen anlamayabiliyoruz müzede hani o da eğlenceli bir aktivite olduğu için eğlenceli olduğu için aklımızda kalabiliyor...” (Ö10)

“Verilmeli bence her dönem bir ya da iki kere gidilmeli çünkü Sosyal Bilgiler dersinde en çok müze ile ilgili konular var eski tarihlere daha çok dayalı Sosyal Bilgiler dersi onun için yer verilmeli...” (Ö16)^

3.10. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Yapılan Müze Gezilerini Hoşlanıp Hoşlanmadığınıza Dair Ne Söylemek İstersiniz? Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan ön görüşmede, “Yapılan müze gezilerinden hoşlanıp hoşlanmadığınıza dair ne söylemek istersiniz?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Ön görüşmede soruya yönelik verdikleri cevaplar; “Hoşlanıyorum” ve “Hoşlanmıyorum” olmak üzere iki ana kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar; “Müzedeki yeni bilgiler edinmek güzel”, “Sayıca az kişi olduğu zaman daha güzel”, “Yatılı müze gezisi daha güzel” olmak üzere üç kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“Hoşlanıyorum çünkü gezmek bilgi öğrenmek güzel oluyor hem de değişik yerler değişik aktivitelerde bulunmak geçmişe dair bilgi edinmek güzel derslerimize yardımcı oluyor eğlenceli oluyor...” (Ö2)

“Ben ilk başta da söylediğim gibi müze gezilerinden hoşlanmıyordum bunun da sebebini şimdi geçen hafta öğrendim biz okulca gidiyoruz yüz kişi gidiyoruz müzeye oradaki kişilerde konuşuyorlar eşyaları tanıtıyorlar anlamıyoruz herkes uğultu şeklinde, gezemiyoruz o yüzden sıkıcı geliyordu ancak şimdi on sekiz kişi gittik çok iyi dinledik orada anlatılanları az kişi olursa müze gezileri zevkli olabilir az kişi ile yapamaz hiçbir okul 20 kişi götürmek çok zor o yüzden biz çok şanslıyız bence.” (Ö3)

3.11. Ön Görüşme ve Son Görüşmede Öğrencilerin “Sosyal Bilgiler Dersi İçerisinde Bulunan Hititler İle İlgili Neler Biliyorsun, Neler Hatırlıyorsun?” Sorusuna Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular ve Yorum

Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerle yapılan görüşmelerde, “Sosyal Bilgiler dersi içerisinde bulunan Hititler ile ilgili neler biliyorsun, neler hatırlıyorsun?” sorusuna yönelik ne düşündükleri sorulmuştur. Ön görüşmede öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar; “Hatırlıyorum” ve “Hatırlamıyorum” olmak üzere iki ana kategoride toplanmıştır. Öğrencilerin son görüşmede verdikleri cevaplar ise; “Siyasi tarih”, “Başkentleri Çorum”, “Devlet yönetimi”, “Çok tanrılı din”, “Ekonomi ve sosyal hayat”, “Hatırlamıyorum” olmak üzere altı kategoride toplanmıştır. Bu görüşlere kaynaklık eden öğrenci ifadelerinden örnekler aşağıda sunulmuştur:

“4 bin sene önce Çorum’da Hattuşaş bölgesinde yaşadılar başkentiydi Çorum toprağı verimli olduğu için buradaldı bu kadar biliyorum.” (Ö16)

“Hititler Çorum ilinin Hattuşaş bölgesini başkent seçiyorlar Anal adlı yıllıkları var tanrılara hesap vermek için yaptıkları bütün önemli şeyleri anallara yazıyorlar. Pankuş adlı meclisleri var yönetimde kadınlarda söz

sahip, tanrılarla halk arasında bir hizmetçi ilişkisi var tanrılara insan özellikleri yorulma üzülmeye sevinme gibi duygular nitelendiriyorlar bu yüzden onların üzüldüğünde kızdığında onlara olumsuz etkileyeceklerini düşündükleri için sürekli onları mutlu etmeye ve hayatlarının büyük bölümünü bu şekilde harcıyorlar.” (Ö17)

4. SONUÇLAR

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında öğrencilere “Müze denince aklınıza neler geliyor?” sorusu hakkında ne düşündüklerini belirlemek amacıyla ön ve son görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön ve son görüşmelerde sorulan soruya öğrencilerin verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede bilgilendirici olduğunu düşünen öğrenci sayısının son görüşme de arttığı görülmektedir. Her iki görüşmede de eserlerin korunduğu, saklandığı ve sergilendiğini düşünen öğrencilerin olduğu görülmektedir. Tarih ve kültürü yansıtan, geçmiş zamanla bugünü karşılaştıran bireylerin son görüşmede daha fazla oranda görülmesi bulgusu, müzelerin bilgi verici, geçmiş zamanın yansıtıcısı olduğu ayrıca öğrencilerin yatılı kaldıkları müze ile müze kavramına yatılı kalma ve etkinliklerin yapılabileceği bir ortam olduğunun benimsendiği şekilde ifadeleri görülmektedir.

Öğrencilerin geçmişle kurdukları etkileşim onları tarihe değer vermeye ve tarihi değerleri geliştirmelerine veya var olan değerleri fark etmelerine de yardımcı olmuştur. Sosyal Bilgiler dersi öğretim programında doğrudan verilecek değerler arasında ifade edilen vatanseverlik ve kültürel mirasa duyarlılık, bu değerler arasındadır (Akbaş, 2008, s. 341).

Öğrencilere “Müze ne işe yarar, işlevleri nelerdir?” soruları yöneltilecek ne düşündüklerini belirlemek amacıyla ön ve son görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön ve son görüşmelerde öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; son görüşmede tarih hakkında bilgilendirici olduğunu düşünen öğrenci sayısının ön görüşmeye göre arttığı görülmektedir. Her iki görüşmede de eserlerin korunduğu, saklandığı ve sergilendiğini ayrıca zamanın değerli kullanılmasını düşünen öğrencilerin olduğu görülmektedir. Ön görüşmede müzenin işlevinin para kazanmak olduğunu düşüncesi bulunmaktayken son görüşmede bu düşünce günümüz ile eskiyi kıyaslama ifadesi olarak verilmiştir. Ayrıca gözlem yapma ve derslere yardımcı olmada müzelerin önemli bir yeri olduğu verilen ifadelerden anlaşılmaktadır.

Öğrencilere “Müzelerin ne gibi faydaları vardır?” sorusuna yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla ön ve son görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Ön ve son görüşmelerde öğrencilerin soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede Çorum tarihi, Hitit tarihi, eski uygarlıklar hakkında ifadeleri bulunmazken son görüşmede gerçekleştirilen

müze gezisi ile öğrencilerde Hitit ve Çorum tarihi konusunda bilgi edindikleri ve ifade ettikleri görülmüştür. Ön görüşme ve son görüşmede verilen diğer ifadeler ise benzerlik göstermektedir. Her iki görüşmede de yaratıcılık, eğlence, geleceğe aktarım ve derslere yardımcı olma şeklinde ifade ettikleri görülmektedir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında öğrencilere “Gittiğiniz müzede aklınızda neler kaldı, neler öğrendiniz?” sorularına yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede öğrencilerin bir kısmının müzelerin önemli olduğunu öğrendiklerini ifade ettikleri görülmüştür. Her iki görüşmede de Hitit dönemi eserleri, Hitit tarihi öğrenciler tarafından verilen ifadeleri oluşturmaktadır. Öğrencilerin gittikleri yatılı müzede yaptıkları etkinlikler ve müze içerisinde bulunan teknolojik donanımlar hakkında verdikleri ifadeler son görüşmenin ana kodlarını oluşturmaktadır. Ön görüşmede müzelerin eserleri saklama ve koruma konusunda önemli olduğunun öğrenilmesi, son görüşmede Hititlerin yaşam tarzları ve Hitit insanının özelliklerini öğrenme şeklinde ifadeler verildiği görülmüştür.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında öğrencilere “Müzede ne gibi etkinlikler yapılabilir?” sorusuna karşı ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede oyun, gezmek, kazı, resim çalışmaları gibi etkinliklerin olabileceği ifadelerinde bulunulmuştur. Son görüşmede ise öğrencilerin yatılı müzede yaptıkları etkinliklerin de olabileceği ve müzede sanılandan daha çok etkinlikler yapılabileceğinin ve birçok öğrencinin de bu etkinlikleri yapabileceklerini ifade etmişlerdir. Öğrencilerin bu etkinlikler arasında kazı çalışmalarını yapmadıklarını ancak kazı çalışmalarının yapılırsa güzel olacağı yönünde görüşlerinin belirtildiği sonucuna ulaşılmıştır.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında öğrencilere “Müze gezilerinin size fayda sağladığını düşünüyor musunuz, Sağladıysa ne gibi faydalar?” sorularına yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede fayda sağlamıyor ifadesinde bulunulurken, son görüşmede fayda sağlamadığı yönünde hiçbir ifade bulunmamıştır. Son görüşmede Sosyal Bilgiler dersine katkı, tarih ve kültür öğretimi ön görüşme ile benzer ifadelerdir. Bunlara ek olarak gerçekleştirilen müze gezi sırasında samimi arkadaş ortamının oluştuğu, müzeciliğin değerinin anlaşıldığı,

yaratıcılığın gelişebileceği bir ortam olduğunun benimsendiği şekilde sonuçlara ulaşılmıştır.

Burada öğrencilerin birbiriyle ile iletişim içerisine girmesi sağlanarak sosyal etkileşim desteklenmektedir. Müzelerin sosyal etkileşime izin veren ortamından faydalanan katılımcılar, sosyal yapılandırıcılığın teorisyenlerinden Vygotsky bireylerin çevrelerindeki kişilerle etkileşim içinde olmalarının onların bilişsel yapılarını geliştireceğini ifade etmektedir. Yapılandırıcı yaklaşımın ilkeleri doğrultusunda düzenlenen Sosyal Bilgiler öğretimi de öğrencilerden toplumsal bir varlık olarak kendi bilgisini oluşturma sürecinde çevresi ile iletişim içerisinde olmasını beklemektedir. Öğrencilerin grupla sürdürdükleri etkinliklerde farklı fikirleri tanıması, başkalarının düşüncelerini değerlendirebilme imkânı bulması ve kişiler arası iletişim becerilerini geliştirebilmesi mümkün olmaktadır.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında öğrencilere “Müze eğitimi nedir?” konusunda ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede bilmiyorum ifadesi son görüşmede bulunmamaktadır. Her iki görüşmede de müze çalışanlarına verilen ders, müze hakkında bilgi, tarih ve tarihi eserlerin öğretilmesi ortak ifadelerdir. Yapılan müze gezisi sonrasında müze de yapılan etkinlikler ve müze gezisi sırasında öğrenme son görüşmede öğrencilerin verdikleri ifadelerdir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın sekizinci alt problemi kapsamında öğrencilere “Müze eğitimi ile Sosyal Bilgiler öğrenme sizin açınızdan anlamı nedir?” sorusuna yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede bilmiyorum ve aralarında anlam olmadığını düşünen öğrenci sayısının son görüşmede olmadığı ve her iki görüşmede de ortak noktanın tarih ve tarih öğrenmek olduğu görülmektedir. Son görüşmede müze sayesinde derse hazırlıklı olduğu, Sosyal Bilgiler dersinin müze ortamında öğrenilebileceği ve müze ortamında gerçekleştirilen Sosyal Bilgiler dersinin kalıcı öğrenmeyi sağlayacağı şeklinde sonuçlara ulaşılmıştır.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın dokuzuncu alt problemi kapsamında öğrencilere “Yatılı müze denince aklınıza neler geliyor?” sorusuna yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede ki ifadelerin son görüşmede daha da açık hale geldiği ve normal bir müze gezisinden farklı olduğu öğrenciler tarafından saptanmıştır. Son görüşmede tarihi eserlerin

daha derinlemesine incelenebildiği, etkinlikler yapılabildiği, arkadaşlarıyla samimi bir şekilde vakit geçirebildikleri, eğlenceli, müze ile iç içe yaşandığı ve bir günlük Hititli gibi yaşadıklarını ve bu sayede kalıcı bilgilerin kazanıldığı bir ortam olduğunun benimsendiği görülmektedir.

Her zamanki müze gezilerinden farklı kılan öğrencilerin sergilen nesnelere daha yakından etkileşim kurabilmeleri ve müzede yatılı kalabilmeleri müze ile kurduğu etkileşimin niteliği artırmıştır. Çünkü nesnelere dokunmak ve onlarla yakından çalışmak, bireyde soyut tecrübenin harekete geçmesine ve merak duygusunun uyanmasına yardımcı olmaktadır. Bunun yanında günlük hayatta rastlamadığımız birçok nesnenin bir arada olması ve koleksiyonların sergilenmesinde tercih edilen tasarımlar ziyaretçinin ilgisini, sergi ile kurduğu etkileşimi ve müzede öğrenme konusundaki motivasyonunu da etkilemektedir (Hooper-Greenhill, 2009, s. 21; Ingle, 2009, s. 314; Hein, 2002, s. 136-137).

Gerçekleştirilen yatılı müze etkinliği her zamanki müze gezilerinden farklı kılan öğrencilerin müzede konaklayabilmesi, eserlerle yakından etkileşimin olduğu ve sayıca az olmasıdır. Bu sayede öğrenciler eserleri daha uzun süre ve daha detaylı inceleme imkanına sahip olmuşlardır. Öğrenciler, eserleri yakından inceleyebilmeleri kendileri için anlamlı olduğu ifadelerinde bulunmuşlardır. Katılımcıların açıklayıcı bilgilerin bulunduğu 3D fotoğrafların bulunduğu eserleri daha çok sevdikleri ve tercih ettikleri tespit edilmiştir. Öğrenciler, yatılı müzenin tasarımının diğer müzelerden farklı olarak tarihsel bilginin somutlaştığını ve etkili bir öğrenme deneyimi yaşadıklarını bir gün de olsa Hititli gibi yaşayabildiklerini ve o dönem insanların zor şartlarda yaşadıklarını ve tarihsel empati süreci içerisinde bulunmaktan ve müze içerisinde gerçekleştirdikleri etkinliklerden keyif aldıklarını ifade etmişlerdir.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın onuncu alt problemi kapsamında öğrencilere “Yatılı müzede Sosyal Bilgiler dersi öğrenilebilir mi?” sorusuna yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede öğrenilebilir ve öğrenilemez şeklinde ifadeleri bulunurken son görüşmede ki ifadeler daha farklı kategoriler etrafında oluşturulmuştur. Son görüşmede öğretmenler anlatırsa öğrenilebilir ve müzeye sınıflar yapılırsa, Hititleri anlatan kitaplar okutulursa öğrenilebilir ifadeleri görülmektedir. Öğrencilerin yatılı müzede yaptıkları etkinlikler çerçevesinde ifadeler vererek ve müzede bulunan eserleri görerek, dokunarak öğrenmenin daha kalıcı olduğu şeklinde yorumlanabilmektedir.

Böylece Sosyal Bilgiler programının temel amaçlarından olan öğrencilerin düşünmesi, bilgi, kavram, değer ve becerilerini geliştirmeleri ve

öğrenmeyi öğrenmelerinin gerçekleşmesi sağlanmış olmaktadır. Öğrencilerin müze etkinlikleri vasıtasıyla kullandıkları bilişsel becerilerin içerisinde tarihsel bilginin yapılandırılmasına olanak veren tarihsel düşünme becerileri önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca öğrenciler tarihsel eserler hakkında akıl yürütme, çıkarımda bulunma becerilerinin gelişmesi sağlanmıştır. Çıkarım becerisi ile tarihsel bilginin somutlaştırılması, geçmişten günümüze sürekli değişimin kavranması müzenin işlevlerinden biri olan tarihsel düş gücünün gelişimini gerçekleştirdiği görülmüştür. Öğrenciler müzede öğrenme süreci içerisinde bilgi düzeylerinin arttığını, yeni ve farklı bilgiler edindiklerini, eski bilgilerinin pekiştiğini ve kalıcı hale geldiğini de ifade etmektedirler. Öğrenciler müzede akranları ile iletişim içerisinde olmanın samimiyetlerini artırdığı, sosyal paylaşım içerisinde bulduklarını ve daha güzel vakit geçirdiklerini dile getirmişlerdir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın on birinci alt problemi kapsamında öğrencilere “Sosyal Bilgiler dersi kapsamında müze gezilerine yer verilmeli mi?” sorusuna yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede müze gezilerinin okulu etkilediği ve sıkıcı olduğu yönünde ifadeler bulunurken son görüşmede bu ifadeler yer verilmemiştir. Her iki görüşmede de dersin kalıcılığının ve dersin pekişmesi açısından müze gezilerine yer verilmesi gerektiği konusunda ifadelerde bulunulmuştur. Gerçekleştirilen yatılı müze gezisinden sonra öğrencilerin özellikle yatılı müze gezisinin daha eğlenceli olduğu ve orada öğrendikleri bilgilerin daha kalıcı olduğu ve böylece Sosyal Bilgiler dersinde müze gezisinin öğrenme açısından daha iyi olacağı benimsendiği şeklinde sonuca ulaşılmaktadır.

Bu araştırmada yürütülen müze etkinlikleri ile nesnelere ilk kez yakından tanıma ve doğrudan inceleme imkânı bulan, yatılı kalarak Hitit tarihini ve yaşamını daha yakından tanıyan öğrenciler, merak etmeye başlamışlardır. Böylece öğrencilerin Sosyal Bilgiler öğrenme istekleri yani motivasyonları artmış ve ilgileri geçmişe yönelmiştir. Yatılı Müze etkinliği boyunca öğrenme sürecine içsel süreçlerle güdülenmiş olan ve bilgilerini yapılandırmaya başlayan öğrencilerin ifadeleri, Kuşan (2005) tarafından yürütülmüş olan araştırmanın bulgularıyla da desteklenmektedir.

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın on ikinci alt problemi kapsamında öğrencilere “Yapılan müze gezilerinden hoşlanıp hoşlanmadığınıza dair ne söylemek istersiniz ?” sorusuna yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; Her iki görüşmede de derslere yardımcı olduğu, eğlenceli olduğunu düşünen öğrencilerin olduğu görülmektedir. Son görüşmede öğrencilerin yatılı müze

gezisini daha çok sevdikleri, sayıca az oldukları için diğer müze gezilerinden daha güzel olduğunu ve daha rahat müzedeki nesnelere görebildiklerini, müzede gerçekleştirilen etkinlikleri sevdiklerini ve yeni bilgiler edindikleri ayrıca yatılı kaldıkları için arkadaşlarıyla daha samimi ortam kurdukları şeklinde ifade verdikleri görülmüştür.

Müzelerin toplum içindeki işlevlerini ortaya koyan eğitim araştırmacıları, ister sergileme isterse eğitim amaçlı olsun müzeleri ziyaretçilere şaşırtıcı ve farklı tecrübeler sunan ortamlar olarak betimlemiştir. Müzeler kültürel ya da doğal nesnelere sergileyerek ve onlar için yaşayan ortamlar tasarlayarak ziyaretçilerin ilgisini çekmekte, merak duygusunu kışkırtmakta, onlara etkin olma ve öğrenme için fırsat vermektedir (Hein, 2002, s. 2-7; Siedel ve Hudson, 1999, s. 31). Bu çalışma sonucunda da araştırmaya katılan öğrenciler müze ortamındaki tarihsel nesnelere etkilendiklerini, tarihsel eserleri görebildiklerini dile getirmişlerdir. Ayrıca sergilenen eserler sayesinde geçmiş ile bugünü kıyaslayabildiklerini, özellikle de Sosyal Bilgiler dersine katkı sağlayacağı yönünde ifadelerde bulunmuşlardır.

4.11. On Birinci Alt Probleme İlişkin Sonuç ve Tartışma

Araştırmanın on üçüncü alt problemi kapsamında öğrencilere “Sosyal Bilgiler dersi içerisinde bulunan Hititler ile ilgili neler biliyorsunuz, neler hatırlıyorsunuz?” sorusuna yönelik ne düşündüklerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilen ön ve son görüşmelerde sorulan soruya verdikleri cevaplar incelendiğinde; ön görüşmede öğrencilerin yaşadıkları il olması nedeniyle başkentlerini, bölgenin verimli topraklarda olduğunu ve ilk anlaşmayı yaptıkları şeklinde ifadeleri bulunmaktadır. Son görüşmede gidilen müze de müze içerisinde Hititler ile ilgili eserlerin olduğundan ve uzman kişilerden Hititler hakkında kapsamlı bilgiler verildiğinden dolayı öğrenciler Hitit insanların genel özelliklerini, ekonomi ve sosyal hayatlarını, devlet yönetimleri hakkında derin bilgilere sahip olabildikleri şeklinde sonucuna ulaşmaktadır.

5. ÖNERİLER

- Okullarda müzelerin amaçları, işlevleri ve önemi hakkında eğitim-öğretim faaliyetleri yürütmeli ve öğrencilerin bilinçlenmeleri sağlanarak müzelere gereken önemi vermeleri sağlanmalıdır.

- Müzelerin öğrenciler üzerin de bilişsel, duyuşsal ve psikomotor davranışlarına etkileri incelenmeli ve müzelerin eğitim sırasında işlevselliği, uygulanabilirliği araştırılmalı ve müzelerin bir eğitim ortamı olarak kullanılması yaygınlaştırılmalıdır.

- Yatılı müzenin ülke genelinde yaygınlaşması sağlanmalı ve imkanlar ölçüsünde Sosyal Bilgiler derslerinin yatılı müzelerle ilişkilendirilerek öğrenciye anlatılması dersin kalıcılığını artıracakı düşünülmektedir.

- Milli Eğitim Bakanlığı okul müze koşullarını öğretim programları ile örtüşen kapsamlı programlar gerçekleştirmesine ihtiyaç olduğu düşünülmektedir.

- Müze gezilerinde daha az ve ideal olan (15- 20 kişilik) öğrenci grupları şeklinde ve her bir öğrencinin öğrenme sürecine etkili bir şekilde uygulanmasına imkân verilmesi sağlanmalıdır.

- Müzelerin nesnelere koruma ve sergileme sorumluluğunun yanında, koleksiyonlarını sadece görebileceği eserler olmaktan çıkarak ziyaretçilerinin eserlere dokunabilmesi ve eğitim görevlerini yerine getirebilecek atölyelerin araştırma faaliyetlerini gerçekleştirmesini sağlayan birimler oluşturulmalıdır.

- Müze koleksiyonunda bulunan eserlerin müze gezisi sırasında öğrencilerin bir sıra halinde görmelerinden ziyade, öğrenme sürecinin sağlandığı, derinlemesine inceleme ve araştırma anlayışı günümüzde sağlanabilir.

- Sosyal Bilgiler öğretmenleri müze ziyaretlerinin öğrenmeye katkısını artırmak için öğrenci merkezli, onların ilgisini çekebilecek etkinlikler gerçekleştirilmelidir.

- Çağın gerektirdiği şekilde müzeler mevcut durumlarını eğitim öğretim boyutu kapsamında düzenlenmeli ve öğrenci merkezli teknoloji kullanımı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

- Akbaş, O. (2008). Özel Öğretim Yöntemleriyle Sosyal Bilgiler Öğretimi. *Sosyal Bilgilerde Değerler ve Öğretimi* içinde (336-353). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Akdağ, H. ve Çoklar, A. N. (2009). İlköğretim 6. ve 7. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersi Proje ve Performans Görevlerini Hazırlarken Yararlandıkları Kaynaklar, İnternet'in Yeri ve Karşılaştıkları Güçlükler. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1-16.
- Creswell, J. W. (2013). *Araştırma Deseni*. (S. B. Demir, Çev. Ed.). Ankara: Eğiten Kitap.
- Demir, S. B. ve Yorulmaz, E. (2014). Tarih Derslerinde Akıllı Tahta Kullanım Durumunun İncelenmesi (Bir Durum Çalışması). *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 16-38.
- Hein, G. E. (2002). *Learning in The Museum*. Taylor & Francis e-Library.

- Hooper-Greenhill, E. (2009). Education, communication and interpretation: towards a critical pedagogy in museums. In E. Hooper-Greenhill, (Der.), *The Educational Role of the Museum* (3-25). Britain: Routledge (Second edition).
- Ingle, M. (2009). *Pupil's perceptions of museum education sessions*. E. Hooper-Greenhill.
- Karakuş, D. P. (2012). Müzelerde Uygulanabilecek Müze Eğitim Etkinlikleri. *Mediterranean Journal of Humanities*, 131-138.
- Kuşan, Y. Ç. (2005). *Türk İslam Eserleri Müzesi'nde Milli Eğitim Müfredatı Doğrultusunda İlköğretim Öğrencilerine Yönelik Eğitim Programı Hazırlama Projesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Meydan, A. ve Akkuş, A. (2014). Sosyal Bilgiler Öğretiminde Müze Gezilerinin Tarihi ve Kültürel Değerlerin Kazandırılmasındaki Önemi. *Marmara Coğrafya Dergisi*, 402-422.
- Siedel, S. ve Hudson, K. (1999). Müze Eğitimi ve Kültürel Kimlik. (B. Ata, Çev.). Ankara.
- Taştan, Ş. (2009). *İlköğretim II. Kademe Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Yapılandırmacı Düşünme Stillerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Yaşar, Ş. (1998). Yapısalcı Kuram ve Öğrenme Öğretme Süreci. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 68-75.
- Yılmaz, K. ve Şeker, M. (2011). İlköğretim Öğrencilerinin Müze Gezilerine ve Müzelerin Sosyal Bilgiler Öğretiminde Kullanılmasına İlişkin Görüşlerinin İncelenmesi. *İstanbul Aydın Üniversitesi Dergisi Fen Bilgisi Dergisi*, 21-39.
- Yurdakul, B. (2008). Yapılandırmacı Öğrenme Yaklaşımının Sosyal- Bilişsel Bağlamda Bilgiyi Oluşturmaya Katkısı. *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 39- 67.